

Світлина МАКСИМЕНКО

КОЛЬОРИ НАУКОВОЇ СПІВДРУЖНОСТІ

(Враження учасника програми “Erasmus+”)

Російсько-українська війна 24 лютого 2022 року поділила світ на два полярні світоглядні полюси: до війни та після, за тиранію та проти неї... Мільйони біженців з України (здебільшого жінок та дітей) у мирні європейські країни: Польщу, Чехію, Францію, Німеччину, Італію, Англію та ін., стали, на жаль, нормою соціо-культурного ландшафту. Перебуваючи всередині воюючої країни (яка на своїй території мужньо, впродовж 9-ми місяців, показує безприкладний героїзм та вмотивованість визвольної боротьби Збройних сил України – ЗСУ – проти агресора – росії), підсвідомо спіймала себе на численних змінах усталених раніше (в мирний час) моральних та світоглядних цінностей, пріоритетів. Змінився світ довкола нас, змінилися й ми. І цей процес триває, жорстко і активно поляризує світ простір на контрастні (без характерних раніше пастельних, дипломатичних толеранцій, які, очевидно, дали можливість розв’язати нашому східному сусідові-агресору зухвалу війну) полюси: добра і зла. Як би Біблійно не звучали сьогодні ці слова, але саме вони найточніше відображають ті дії, ідеології, якими зараз керується світ. На рівні приватному, суспільному, глобальному.

Вирішивши одразу, що нікуди під час війни за межі України не виїжджатиму, не засуджувала, однак, тих, хто вчиняв по-іншому: у кожного з нас – вільна душа і право власного вибору. Перебуваючи

“всередині” України, важко усвідомити ті процеси та масштаби, свідками яких ти стаєш.

Завдяки програмі Erasmus + (угода про навчання для персоналу), на запрошення колег з відділу філології Вроцлавського університету (з яким триває багатолітня угода про співпрацю та наукові стажування між студентами та викладачами кафедр театрознавства та акторської майстерності факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка), мені, разом з колегами (у різний час тут стажувались викладачі цієї кафедри Софія Роса-Лаврентій, Роман Лаврентій, Мирослава Циганик) вдалося 24-29 серпня 2022 р. відвідати Вроцлав. Враженнями від цієї поїздки хочу поділитися.

Експозиція. Сівши у комфортабельний нічний автобус Київ-Вроцлав та провівши у дорозі понад шістнадцять (!) годин (з них вісім – на українсько-польському кордоні, точніше, у черзі на митниці), важко було не помітити гендерну особливість контингенту пасажирів: понад 90% – жінки і діти. Настрій у салоні – стримано-спокійний. Мова спілкування – домінуюче українська (хоча більшість пасажирів, звісно, були російськомовними). У салоні не було вимушених емігрантів (які, очевидно, виїхали за кордон раніше), очевидно, у салоні знаходились і такі, хто їхав відвідати членів своїх родин (дітей, онуків).

Враження перше. Коли минула ніч, й почало світати, і нарешті ми перетнули митний кордон, на

ov wroclaw.pl

Wojna na Ukrainie #WroclawDlaUkrainy

wroclaw.pl > #wroclawdlaukrainy

#WroclawDlaUkrainy

24 lutego wojska rosyjskie wkroczyły na terytorium Ukrainy. Obywatele potrzebują pomocy, dlatego cała Polska angażuje się we wsparcie osób dotkniętych wojną. Zobacz, co możesz zrobić jako mieszkaniec Wrocławia! Nie bądźmy obojętni na los naszych sąsiadów, którzy walczą o swoją ojczyznę.

Informacje praktyczne

Rejestracja uchodźców z Ukrainy i wnioski o dofinansowanie dla Polaków. Znamy termin

UA SOS – ruszyła platforma pomagająca znaleźć bezpłatne schronienie w Polsce. Dostępne wiele lokalizacji.

Wrocławska pomoc dla Ukrainy: tysiące wolontariuszy, posiłków, noclegów i darów

Granty do 50 tys. dolarów na innowacje z UNHCR dla organizacji uchodźczych. Wnioski do 17.07

Gdzie dostać ubrania, żywność, środki czystości. Pomoc dla uchodźców

Bezpłatne przejazdy koleją do Cottbus, Berlina i Zgorzelca na ukraiński paszport

Poczekalnia, kanapki, kóżka. Miasto organizuje przestrzeń dla uchodźców na Dworcu Głównym

Szczepienia dla dzieci i młodzieży obowiązkowe także dla uchodźców

Pomoc psychologiczna dla uchodźców z Ukrainy. gdzie we Wrocławiu

Podstawowe informacje dla uchodźców z Ukrainy we Wrocławiu

Rząd przyjął projekt ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy

15.08.2022 18:00
WROCLAW HALA STULECIA
HELP FOR UKRAINE TOUR
OKEAN ELZY
BILETY NA STRONIE
VPISKA.PL

польській стороні, простонеба, вже працювало імпро-візоване кафе. Пасажири з дітьми сіли перекусити. За барною стійкою із кількома столиками господарювала молода пара, вони запрошували пасажирів автобуса з України перекусити, випити кави, чаю. Безоплатно. На екрані мого телефона позначилась дата: 24 серпня, час – 6. 00 год. Ще через шість годин наш автобус прибув на кінцеву зупинку: Wrocław!

Зав'язка. За положенням угоди “Erasmus+” кожен з її учасників обирає наукового опікуна, керівника з польської сторони. Мені пощастило: znana дослідниця польського альтернативного театру, професор Вроцлавського університету Магдалена Голачинська погодилась бути науковим консультантом мого стажування. Пошуки джерел, визначення пріоритетів, особиста щира участь та зацікавленість професорки, її відкритість до вирішення усіх виробничо-організаційних проблем, стали запорукою змістовної та насиченої програми серпневого перебування у Wrocławі. За дужками тут залишу чи не найсильнішу, за давнену емоцію: на другий день війни, у лютому, в моєму мобільному висвітився незнайомий номер. Телефонувала “Магда” (Голачинська). Пропонувала допомогу, підтримку, голос бринів обуренням, тривогою і вболіванням за долю українців...

Сердечна відкритість кожного поляка, з ким доводилось контактувати протягом короткого терміну стажування у Wrocławі, стали чи не найпотужнішим мотиватором до розвитку теми культурологічного дослідження: сучасні українсько-польські культурні контакти в умовах війни.

Юстина Коваль, аспірантка відділу філології Вроцлавського університету, дослідниця сучасного польського театру, перебуваючи у серпні на завершальному етапі написання своєї кандидатської

дисертації (та у відпустці!), ініціювала, однак, наші виробничо-приватні спілкування, сприяла у пошуку джерел, необхідних контактів.

Домініка Кавалерович, директорка Вроцлавського інституту культури, оперативно, у режимі онлайн, ознайомила авторку цього допису з міською програмою (за різноманітною тематикою: гуманітарна, економічна, освітня, культурна, соціальна, юридична, оздоровча та ін.), котра діє в місті з моменту початку війни в Україні. *“Громадяни потребують допомоги, тому вся Польща віддана підтримці людей, які постраждали від війни. Подивіться, що ви можете зробити як мешканець Вроцлава! Не будьмо байдужими до долі наших сусідів, які борються за рідну землю”*, – читаємо проникливе звернення на офіційному сайті установи¹.

Дії Польщі щодо біженців з України, події, свідком яких довелося мені стати у серпневі дні перебування у Вроцлаві, можна окреслити лише як: **Культмінація!**

За даними Міністерства внутрішніх справ і адміністрації, від початку війни до 4 вересня польсько-український кордон перетнуло 5 мільйонів 676 тисяч українців, 75% з яких дорослі громадяни України².

Як інтегруються у польському суспільстві українські біженці? Як соціально-мистецькі програми пропонують нашим співгромадянам у Республіці Польща? Як культурно-освітні заклади, театри провадять свою роботу в умовах війни в Україні, які акції та програми організують? Проілюструю тут лише окремі, зокрема, пропозиції Вроцлавського інституту культури: *“Безплатна освіта для дітей з України”*. Або *“Казка, яка має допомогти дітям почуватися впевненіше на новому місці, куди вони потрапили, створена завдяки ініціативі Dr. Юстини Зілковської, проф. SWPS University та проф. Даріуша Галасінського з Вроцлавського університету”*. Чи: *“Вроцлав на мовах світу. Соціальну кампанію “Вроцлав на мовах світу” проводить Вроцлавський інтеграційний центр. У рамках кампанії поляки та іноземці зустрічаються між собою, вивчають мову через інтеграцію або знайомляться з культурою нашої країни. Це відповідь на потреби жителів Вроцлава, які хочуть пізнати і зрозуміти своїх сусідів з різних країн, а також на потреби іноземців, які хочуть зрозуміти поляків і дізнатися про їхню культуру, відчувати себе рівноправною частиною польського суспільства та знайти роботу в Польщі (де незнання польської мови часто є перешкодою)”*³. За браком площі обмежую

тут обшир і перелік колосальної кількості програм, інституцій, служб, які працюють нон-стоп. В усіх сферах життя: матеріального і духовного.

Національні заклади культури не стоять осторонь проблем України. *“Ми готуємо проєкт, який зворушує серця і дарує надію! Завершуємо запис і монтаж кліпу для України виробництва театру “Атенеум” за участю спеціальних гостей і студентів Театральної академії. Олександр Зельверович – у Варшаві, Варшавська кіношкола та Музичний університет імені Фридерика Шопена. Проєкт ініційований та керований незамінним Войцехом Борковським у співпраці з Каролем Кусом та командою TARAKA”*⁴.

*“Дві наступні вистави “Одруження” в Театрі ім. Гелени Моджесвської у Легниці (постановник Пьотр Цеплак) буде забезпечено написами українською мовою, українськими субтитрами та пільговими квитками для власників українського паспорта”*⁵. Далі, там же, читаємо: *“Це данина поваги громаді, яка ще зростає у нашому місті, яка лише за оцінками Legnica Special Zone Економічна представлена щонайменше 3000 людей на річці Качава. професійно активні люди... У нашому театрі ми це робимо вперше. Але знаємо, що ми не єдині в Польщі. Ми задовольняємо очікування нових і дедалі численніших мешканців нашого міста ще й тому, що бачимо нагальну потребу в учинках, які зруйнують упередження та зупинять зростання ксенофобії, – пояснює Яцек Гломб, директор театру Modrzejewska в Легниці. І зазначає, що вибір вистави також був не випадковим. Адже автор “Одруження” Микола Гоголь народився в Україні”*⁶. Не зайвим буде тут зазначити: суперечка щодо причетності Миколи Гоголя до української літератури всіяко заперечується нашими східними сусідами, росіянами, тими, хто сьогодні воює з Україною. Після знищення рашистами Маріупольського театру та масової загибелі там мирних громадян, театральні діячі Варшави, з нагоди Міжнародного дня театру, підготували акцію-послання. *“Щороку авторів послання обирає Польський центр Міжнародного інституту театру ІПІ. Тепер він доручив це завдання жіночій групі Dramatyczny Kolektuw, яка з вересня очолюватиме Варшавський драматичний театр під керівництвом Моніки Стрженпки. Послання було зачитано в символічному місці – зі сходів Палацу культури і науки, “подарунка” радянської нації польському символу панування СРСР в епоху “залізної зависи”... “У Маріуполі знищено театр. Його треба*

¹ <https://www.wroclaw.pl/pomagamy/wroclaw-dla-ukrainy>

² <https://vpolskchi.pl/skil-ki-bizhenciv-pribulo-do-pol-shi-novi-da-6811556578921088a>

³ <https://www.wroclaw.pl/pomagamy/wroclaw-dla-ukrainy>

⁴ <https://teatrateneum.pl/?p=36610>

⁵ <https://regionfan.pl/teatr-modrzejewskiej-gra-dla-ukraincow/>

⁶ <https://regionfan.pl/teatr-modrzejewskiej-gra-dla-ukraincow/>

відбудовувати. Перш ніж це розпочнеться, покажімо Путіну та тим, хто виконує його накази, що світ бачить кожен їхній злочин і судить їх. Заявімо російському суспільству, що має визнати правду та протистояти насильству у своїй країні. Поставмо напис ДЕТИ перед кожним театром у Польщі та у світі. Нехай світом пронесеться цей напис-вигук: ДЕТИ ДЕТИ ДЕТИ... Нехай почує його злочинець і зрозуміє, що він убиває нас усіх. Хай це почує Україна і знає, що ми всі з нею. Нехай світ почує це і почне працювати над новим майбутнім”⁷.

Вражає розмаїттям української тематики, репертуару, жанрів (серед них читання драматичних текстів, документів) та складом виконавців (в тому числі із України) широка мапа заходів:

2.04.2022 р. 19:00: *Благодійний концерт “Серцем з Україною” Парк Кулінарії, вул. Królewiecka 161. Wrocław Maślice Kultura Brzmienia Foundation запрошує на благодійний концерт “Серцем з Україною”, який відбудеться в Маслацлах. До участі в проекті ми запросили видатних музикантів зі світу джазу та розваг, виступатимуть: Наталя Щипуля, Оля Туронь, Маржена Словік, Кася Бергер, Алек Цешляк, Пауліна Цинкар, Лешек Залеський та Лукаш Бжовський.*

Вхід на цей захід вільний, ми граємо задля доброї справи, щоб підтримати дітей з України.

08.04 | 19: 00-21: 00 *Разом для України – концерт / Разом для України Wrocławski Klub Formaty, ul. Самборська 3-5. Щиро запрошуємо на благодійний концерт, усі кошти від якого будуть спрямовані на підтримку гуманітарних акцій в Україні!*

У клубі Formaty у Вроцлаві виступатимуть чотири гурти, які виконують музику польською, українською та лемківською мовами.

Виконавці: “Coolбаба”, Гурт н’лем фолк, Re-Karpaty та ZEMLA.

28.03 | 19:00 *Ірмос за Україну. Українські духовні та народні пісні Ірмос для України. Українські давні духовні наспіви та пісні... (за участі Наталії Половинки – С. М.). Синагога під Білим Лелекою, вул. Павла Влодковіца 7, Вроцлав. Вони співатимуться з вдячністю до польського народу, який став на спільному фронті на благо українця. Разом із традиційними українськими піснями прозвучать ірмоси – православні піснеспіви ранньохристиянської літургії. Під час цього особливого вечора крик землі до неба зустрінеться з даром, що спуститься з неба на землю, таким чином зіцілюючи людину і весь*

світ разом з нею. Концерт присвячуємо народу-воїну України, який стоїть щитом для Європи і захищає цілий світ від війни путінської росії. І з вдячністю народу Польщі, який піднявся єдиним фронтом на підтримку українців. ІРМОС – співи з ранньохристиянської літургії виконуватимуться у поєднанні з традиційними українськими піснями...”⁸.

Відділ польської філології Вроцлавського університету провадить активну науково-пошукову роботу у царині сучасних геополітичних та соціокультурних досліджень, зокрема театру в часи екстрем. Видання найновішого збірника “Teatr zaangażowany w Polsce i na Świecie. Wrocławski Zeitteatr” (Redakcja M. Golaczynska, J. Kowal, P. Rudzki. Kraków, 2021. 245 s.), присвяченого актуальним проблемам світового театрального руху, монографія М. Голачинської “Mozaika współczesności. Teatr alternatywny w Polsce po roku 1989” (Wrocław, 2002. 227 s.) презентують, зокрема, широкий географічний та тематично-пошуковий простір театральних досліджень в сучасному соціо-культурному процесі. Знакові спектаклі класиків польського альтернативного театру ніколи не стояли осторонь проблем війни у світі: Т. Кантор, Є. Гротовський, режисер П. Шкотак, сучасні діячі “Театру Восьмого Дня”, “Бюро подорожі” та ін. порушують болючі проблеми війни та миру, стверджуючи: чужої війни не буває, точиться вона на Балканах, у Сараєво, Косово, Грозному чи у Варшаві⁹!

Не залишатись осторонь! Не мовчати! Кричати! Волати до всього цивілізованого світу, на всіх рівнях про несправедливість, загарбницьку, жорстоку війну сьогодні агресорки росії проти загальнолюдських європейських цінностей свободи, демократії, культури і гуманізму! Цими щоденними діями і вчинками висловлюють сьогодні наші польські побратими, усе громадянське суспільство Польщі свій рішучий протест проти середньовічної дикости, сліпої агресії, тоталітаризму авторитарної влади путіна.

Жовто-блакитними прапорами поруч з біло-червоними прикрашені сьогодні державні, приватні, світські та релігійні установи Польщі. І це не просто кольори співдружності, а дух нашого спільного прагнення бути разом: у навчанні, молитві, праці, творчості, свободі та перспективі пошуків для знаходження непростих рішень.

Розв’язка залишається бажаним і обов’язковим компонентом завершення цієї історії.

⁷ <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/2159917,1,polski-teatr-dla-ukrainy-niech-putin-i-swiat-uslyszy-read>

⁸ <https://www.wroclaw.pl/pomagamy/wroclaw-dla-ukrainy>
⁹ M. Golaczynska. *Mozaika współczesności. Teatr alternatywny w Polsce po roku 1989*. Wrocław, 2002. S. 108